

Společenská relevance podle Metodiky 17+

Chápání společenské relevance Metodikou 17+ koreluje s vysoce ceněným britským modelem hodnocení VaV tzv. REF (Research Excellence Framework), viz zde England, Higher Funding Council of. "REF Impact." Higher Education Funding Council for England. Accessed July 23, 2018. <http://www.hefce.ac.uk/rsrch/REFImpact/>; <https://re.ukri.org/research/ref-impact/>

„Společenskou relevancí se rozumí vliv / změna / přínos a to v oblastech mimo akademickou sféru: ekonomika, společnost, kultura, veřejná správa / služby, zdraví, životní prostředí, kvalita života.“

“Social relevance means an effect on, change or benefit to the economy, society, culture, public policy or services, health, the environment or quality of life, beyond academia.”

Kvalitativní stupnice pro kritérium hodnocení společenská relevance

- (1) Výsledek na špičkové úrovni (world-leading), jehož využití v praxi přinese zásadní změnu s mezinárodním ekonomickým dopadem (reálný předpoklad širokého uplatnění na více zahraničních trzích atd.), nebo změnu s mimořádným dopadem mezinárodního charakteru na společnost (reálný předpoklad zásadního uplatnění na mezinárodní úrovni v oblastech veřejného zájmu).
- (2) Výsledek na vynikající úrovni (excellent), jehož využití v praxi přinese změnu s mezinárodním ekonomickým dopadem (reálný předpoklad uplatnění na zahraničním trhu atd.), nebo změnu s významným dopadem na společnost (reálný předpoklad zásadního uplatnění v oblastech veřejného zájmu).
- (3) Výsledek na velmi dobré úrovni, jehož využití v praxi přinese změnu s ekonomickým dopadem na českém trhu nebo změnu s dopadem na společnost (reálný předpoklad uplatnění v oblastech veřejného zájmu).
- (4) Výsledek na průměrné úrovni, jehož využití v praxi přinese dílčí změnu s ekonomickým dopadem na českém trhu nebo dílčí změnu s dopadem na českou společnost (reálný předpoklad dílčího uplatnění v oblastech veřejného zájmu).
- (5) Výsledek na podprůměrné úrovni, jehož využití v praxi pravděpodobně nepřinese žádnou změnu s ekonomickým dopadem ani změnu s dopadem na českou společnost (není reálný předpoklad uplatnění v oblastech veřejného zájmu).

Komise pro hodnocení výsledků výzkumných organizací a ukončených programů provedla doplňující výklad hodnotící škály pro hodnocení dle kritéria společenská relevance:

„Termíny "světovost" či "světová excelence" mají rozdílný charakter, pokud jsou užívány v oborech, které přirozeně utvářejí jednu celosvětovou komunitu, a v oborech, které jsou ze své podstaty spjaty s určitou lokální společností a kulturně-politickým prostorem.

Zatímco v prvním případě světovost znamená, že daný badatel či tým je na špici mezi těmi, kteří celosvětově řeší identickou vědeckou problematiku, v případě druhém je světový tehdy, když je schopen své téma reflektovat na stejné vědecké úrovni, na níž to ve světě činí ti nejlepší v rámci svého lokálního kontextu, tj. s využitím metodických postupů, které jsou

na úrovni srovnatelné se světovou špičkou v dané oborové skupině, ač jsou aplikovány na téma důležité v lokálním kontextu. To se může týkat jak společenských a humanitních oborů, např. témata jako jsou národní jazyk, literatura, kultura, dějiny, právo apod., tak i oborů technických, environmentálních nebo zemědělských apod., kde jsou výstupy v excelentní kvalitě vyvinuty speciálně pro potřeby lokální společnosti.“

Obdobný výklad lze uplatnit při hodnocení potenciálních ekonomických přínosů v rámci některých regionálně specifických oborů jako je zemědělství, pokud jsou výstupy určujícím způsobem uplatněny pro potřeby lokální společnosti. Dosažení takových výsledků je založeno na využívání metodických postupů, které jsou na vědecké úrovni předních světových pracovišť. V takových případech lze hodnotit významnost ekonomických dopadů v národním kontextu. Místo přínosů změn s mezinárodním ekonomickým dopadem lze pak hodnotit přínosy s národním ekonomickým dopadem, pokud jsou s dopady obdobných výsledků se světem srovnatelné.

Naopak nelze jednoduše dovozovat, že výsledek se světovým potenciálem nemůže být v žádném případě napsán jinak než anglicky. Vynikající výsledky s významným přínosem poznání lidstvu bývají však ve většině výzkumných oborů publikovány či prezentovány ve světovém jazyce na mezinárodním fóru. Už jen proto, aby se o nich světová výzkumná komunita vůbec dozvěděla, aby je mohla posoudit, potvrdit a případně i dále využívat. V takových oborech není obecně vhodné zasílat k hodnocení výsledky prezentované jen lokálně a/nebo jen česky. Formálně to sice vyloučeno není, ale výběr takového výsledku přirozeně vzbuzuje pochybnosti. Pokud se k tomu zasílající VO přece jen rozhodne, měla by ve zdůvodnění výběru dobře vysvětlit, proč právě takový výsledek vybrala a proč si myslí, že konkrétní výsledek světovou komunitu ovlivní a něco jí přinese.

Podobně není v takových oborech vhodné vybírat a zasílat výsledky publikované či prezentované v jazycích cizích, ale ne světových. A to jak z výše uvedeného důvodu, tak z důvodů praktických. Nelze totiž očekávat, že mezi panelisty i v seznamu hodnotitelů bude k dispozici pro každou jednotlivou problematiku dostatečně velká skupina lidí schopných posoudit výsledky ve všech možných jazycích. Výše uvedené naopak neplatí v oborech (typicky humanitních), ve kterých je světová komunita zvyklá v daných jazycích standardně publikovat.

Další zpřesnění interpretace hodnoticích škál může proběhnout na úrovni jednotlivých Odborných panelů v rámci kalibrace, která při zachování požadavku na zachování srovnatelnosti respektuje specifika oborových skupin a v nich sdružených FORDŮ.

Jako zpřesňující dokument byly vypracovány Vzorové příklady hodnocení v Modulu 1 podle kritéria společenská relevance, které představují ukázky hodnocení ve všech vědních oblastech pro jednotlivé stupně hodnoticích škály. Slouží jako návodný materiál jak pro členy Odborných panelů a Odborného orgánu hodnotitelů, tak pro výzkumné organizace pro výběr výsledků do hodnocení Modulu 1 na národní úrovni.

Po zkušenostech z minulých let hodnocení podle M17+ bylo dne 15. 7. 2020 na mimořádném jednání Komise pro hodnocení výzkumných organizací a ukončených programu přijato také výslovné Doporučení KHV k výběru kvalitních výsledků v Modulu 1.

Doporučení KHV k výběru kvalitních výsledků v Modulu 1

- 1) Výběr výsledků a určení kritéria posouzení profilujte s ohledem na zaměření výzkumné organizace, na její misi a koncepci.
- 2) V případě, že je Vaše výzkumná organizace orientovaná na aplikovaný výstup, počet vybraných bibliometrizačních výstupů (články Jimp, JSc) raději redukuje ve prospěch výstupů aplikovaného výzkumu.
- 3) Věnujte zvýšenou pozornost dostatečnému zdůvodnění výběru, dodání kvalitních podkladových materiálů (text výsledku) i podpůrných materiálů.
- 4) V případě výsledků aplikovaného výzkumu doložte užití / komerční užitečnost / společenskou potřebnost (vč. očekávaného / rozjednaného uplatnění v praxi, smlouva o smlouvě budoucí, e-mailová komunikace, kontakt na firmu a reference atd.).
- 5) Prosím pečlivě kontrolujte, příp. (pokud není zřejmá) ve zdůvodnění krátce vysvětlete, afiliaci autora/ů výsledku k dané VO.
- 6) Není etické a profesionální zamlčovat jiné než domácí tvůrce, VO je zodpovědná za pravdivost poskytnutých údajů v IS VaV. Pochopitelně v případě velkých kolaborací není třeba vypisovat celý kolektiv autorů.
- 7) 2. vydání, přepracovaná nebo doplněná vydání a překlady jsou posuzovány jednotlivě, ovšem je třeba výběr řádně zdůvodnit a vysvětlit přínos dalšího vydání výsledku.
- 8) V případě výsledků, na kterých se podílelo více institucí, krátce popište konkrétní přínos Vaší VO na vzniku daného výsledku.
- 9) Výsledky typu M – uspořádání konference je vhodnější uplatnit v Modulu 3. Do Modulu 1 je vhodné vybírat konkrétní konferenční příspěvky/ statě ve sbornících a dobře odůvodnit, proč je považujete za výjimečné.
- 10) Výsledky spíše popularizačního charakteru je vhodnější uplatňovat v Modulu 3.